

segítő, tehát nem öncélú ábrák és táblázatok, valamint színes példák tarkítják. Dicséretes, hogy az adatgyűjtéshez használt kérdőív teljes egészében elolvasható a mellékletek között, de itt találhatóak a fókuszcsoportos interjúk részletei, az internetes szövegkorpusz példaanyagai, és a kutatás valamennyi olyan kiegészítő táblázata, amelyek közzé tétele túl sok lett volna a törzsszövegben, itt azonban rendkívül hasznos az elmélyülni kívánó olvasók számára.

LÁZÁR LAKATOS ALIZ kötete az említett, a jövőben könnyen orvosolható észrevételekkel együtt is fontos és valóban hiánypótló eredményekkel járul hozzá a nyelvtudomány több területéhez, sőt a pedagógiához is. Kutatásával a magyar szleng- és kétnyelvűség-kutatás egyik régi adósságának törlesztését kezdte el. Miként ő is több helyen megfogalmazta, a téma számos további szempontból vizsgálható még, így csak remélni tudjuk, hogy a könyv mind szerzője, mind mások számára folytatni kívánt utat nyitott ezen irányok kijelölésével.

PARAPATICS ANDREA
Pannon Egyetem

TÁRSASÁGI ÜGYEK

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2024. évet záró közgyűlése

1. A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2025. március 4-én az ELTE BTK Kari Tanácstermében tartotta meg a 2024. évet lezáró közgyűlését.

2. J u h á s z D e z s ő e l n ö k megnyitotta a közgyűlést, és köszöntötte a jelenlévőket. Tájékoztattott arról, hogy a Társaság 2025. február 25-én 15:00 órára összehívott közgyűlése a megjelent rendes tagok nem kellő számára tekintettel határozatképtelen volt, ezért került sor a megismételt közgyűlés összehívására. Megállapította, hogy alapszabályunk szerint a jelen, megismételt közgyűlés határozatképes. Jelezte, hogy az előzetesen meghirdetett napirendhez nem érkezett módosító javaslat, majd ismertette a közgyűlés napirendi pontjait, melyekhez hozzászólás nem hangzott el.

Ezt követően F o r g á c s T a m á s egyetemi tanár megtartotta Frazeológiai egységek mint a szókincs bővítésének eszközei című közgyűlési előadását.¹

3. Az előadás elhangzása után F a r k a s T a m á s f ő t i t k á r terjesztette elő jelentését a Társaság legutóbbi rendes közgyűlése óta eltelt időszakról.

Tisztelt Közgyűlés!

1. A Magyar Nyelvtudományi Társaság a legutóbbi rendes közgyűlése, azaz a 2024. február 27. óta eltelt időszakban – ide értve a mostani közgyűlést előkészítő 2025. január végi alkalmat is – három v á l a s z t m á n y i ü l é s t tartott.

¹ L. folyóiratunk jelen számában.

A 2024. május 14-i választmányi ülés megtárgyalta a Réger Zita-, illetve a Zsirai-díjat odaítélő bizottságok tagságának felkérésére, illetve módosítására vonatkozó javaslatokat; egy tagtársunktól érkezett indítvány kapcsán állást foglalt arról, hogy az Alapszabály újabb, az egyes szervezeti egységek működését részletesebben kidolgozó módosítását nem tartja szükségesnek; s megvitatta a tagdíjak szükségessé váló emelésének kérdését.

A 2024. november 5-i választmányi ülés visszatért a tagdíjmelés kérdéskörére, döntött a díjakat odaítélő bizottságok kiküldéséről is, valamint tájékoztatást kapott a program-szervezés és -hirdetés megújuló gyakorlatáról.

A 2025. január 28-i választmányi ülés fő feladata a tavalyi évet lezáró közgyűlés előkészítése, illetve a díjakra javaslatot tevő bizottságok, valamint a megemlékezési bizottság előterjesztéseinek elfogadása volt. Beszámoló hangzott el továbbá a szakosztályok képviselőivel tartott korábbi megbeszélés eredményeiről.

Mindhárom választmányi ülésen szó esett a Társaság folyóiratainak, kiadványainak helyzetéről, illetve tagfelvételre is sor került.

2. A Társaság szakosztályainak és tagozatainak munkájáról az alábbiakban adok számot.

a) A 2024. év során a Társaság 17 felolvasóülést tartott Budapesten. Közülük 2 a Finnugor szakosztály, 4 az Általános nyelvészeti szakosztály, 10 a Magyar nyelvi szakosztály, 1 pedig e két utóbbi közös szervezésében valósult meg. Tavasszal egy kerekasztal-beszélgetés egészítette ki a programot, melyet az Általános nyelvészeti szakosztály szervezett; témáját a mesterséges intelligencia, illetve a nyelvtechnológia aktuális kérdései képezték. Több jubiláló tagtársunkat köszönthetjük a felolvasóülések alkalmával. Az előadások jelenléti formában és online is követhetők voltak.

b) A Társaság tagozatai az elmúlt évben szintén folytatták munkájukat.

A Magyar tanári tagozat megrendezte hagyományos tanulmányi versenyeit (gazdag kísérőprogramjaikkal együtt): az 5–8. osztályos tanulók részvételével a XXVII. Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási versenyt (döntője: KRE, Budapest, 2024. máj. 25.), a középiskolás korosztály számára pedig a XVI. Eötvös József középiskolai szónokversenyt (döntője: ELTE, Budapest, 2024. ápr. 20.). A versenyeken ezúttal is sok száz tanuló, kísérőtanár és szervező vett részt, számos hazai és határon túli oktatási intézmény képviseletében. A Tagozat gondozza és dinamikus módon fejleszti online folyóiratát, az Anyanyelv-pedagógiát.

A Névtani tagozat tevékenységéhez – egy felolvasóülés megtartása mellett – az Alkalmazott Névkutatás 2024 konferencia (KRE, Budapest, 2024. okt. 14.) megrendezése, illetve a Névtani Értesítő folyóirat kiadása kapcsolódott.

A Pragmatika tagozat az Újdonságok a szemantikai és pragmatikai kutatásokban konferenciasorozat aktuális alkalmának (SZTE, Szeged, 2024. ápr. 26.) megszervezésében működött közre.

3. A Társaság vidéki csoportjai szintén több szakmai programot szerveztek, illetve kapcsolódtak be ilyenekbe az elmúlt időszakban.

A debreceni csoport a tavaszi és az őszi félévben együttesen 7 felolvasóülést tartott társasági programsorozatának keretében.

A egrői csoport két felolvasóüléssel, egy könyv- és folyóiratbemutatóval, valamint a Változatos magyar nyelv II. A horvátországi magyarságról horvátországi ma-

gyaroktól konferencia (EKKE, Eger, 2024. nov. 25.) társszervezésével kapcsolódott be a Társaság életébe.

A **jászszági csoport** mindkét félévben egy-egy felolvasóülést tartott Jászberényben.

A **nyíregyházi csoport** a Szövegek, kultúrák, nyelvek konferencia nyelv- és irodalomtudományi szekciójának megrendezését (NYE, Nyíregyháza, 2024. nov. 12.) vállalta magára.

A **pécsi csoport** tagjai egyéb rendezvény, a Találkozások az anyanyelvi nevelésben konferenciasorozat 5. alkalmának a programjába kapcsolódtak be.

A **szegeledi csoport** tagjai a szokásos módon vettek részt olyan programok és tevékenységek megvalósításában, mint az Implom József Középiskolai Helyesírási Verseny, a verseny névadójának emlékünnepe, valamint a nyelvi ismeretterjesztés különböző alkalmai.

A **szombathelyi csoport** a Társaság társszervezésében korábban megvalósult VII. Dialektológiai Szimpozion kötetének megjelentetésében, illetve egy könyvbemutató megszervezésében vállalt szerepet.

A **veszprémi csoport** a tavaszi félévben egy 5 előadásból álló programsorozattal, az őszi félévben pedig 2 angol nyelvű előadással jelentkezett. A csoport tagjai ismételtelen megszervezték a Nyelvész Lélek című, felső tagozatos és középiskolás diákoknak szóló versenyt, s több ismeretterjesztő előadást tartottak a régió iskoláiban.

4. A Társaság a már említett **k o n f e r e n c i á k** mellett közreműködött a 6th International Workshop on the History of Speech Communication Research című beszédtudománytörténeti nemzetközi workshop (ELTE, Budapest, 2024. szept. 20–21.) megvalósításában.

5. A Társaság **folyóiratai** közt elsőként említendő Magyar Nyelv 2024-ben 120. évfolyamával jelentkezett, a szokott rendben, terjedelemben és formában. A nyomtatott kiadás mellett megjelenő elektronikus változat a folyóirat OJS-es oldalán elérhető. A Névtani Értesítő tárgyevi, 46. száma is rendben napvilágot látott, nyomtatásban és online, a folyóirat OJS-es oldalán egyaránt. A Társaság Magyar tanári tagozatának online folyóirata, az Anyanyelv-pedagógia megújult formában jelent meg: 17. évfolyamának két utolsó számától immár egy új, ugyancsak OJS-es platformon. A honlapváltást a folyóiratot bemutató tartalmak bővülése és a szerkesztési folyamatok újratervezése kísérte. Az aktuális számok közzététele mellett mindhárom folyóirat internetes oldala időben visszafelé is bővíti archív tartalmait az online formában szabadon elérhető korábbi évfolyamok anyagával.

A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai sorozat örömteli módon új **k ö t e t t e l** (243. szám) gazdagodott: megjelent ZOLTÁN ANDRÁS Slavo-Hungarica. Tanulmányok a szláv–magyar nyelvi kapcsolatok köréből című gyűjteményes kötete.

Társaságunk a megszokott módon továbbra is rendszeresen támogatja kiadványaival a határon túli és hazai kutatóhelyeket, illetve különböző szakmai rendezvények és versenyek megvalósítását.

6. A Társaság feladatai között tartja számon 70., 80. és 90. életévüket betöltő tagjainak köszöntését, továbbá az elhunyt tagtársakról történő megemlékezést. Jubilánsainkat a budapesti felolvasóülések, illetve a vidéki csoportok rendezvényeinek keretében vagy levélben köszöntöttük. A laudációkat és a nekrológokat a Magyar Nyelv folyóirat Társasági ügyek rovatában adjuk közre.

7. Társaságunk honlapja elsősorban az állandó tartalmakat, valamint a legfontosabb aktuális információkat igyekszik elérhetővé tenni. A friss, új információk közzétételének gyorsabb és rugalmasabb felületét a Társaság Facebook-oldala biztosítja.

8. A Társaság működésével kapcsolatos, a szervezéssel és adminisztrációval összefüggő feladatokról az elmúlt évben is szervezőtitkárunk, Bakonyiné Tóth Gabriella gondoskodott. Áldozatos munkáját ezúton és ezúttal is köszönjük.

Beszámolóm végére érve kérem a tisztelt tagságot a jelentés elfogadására.

4. A főtitkári jelentéshez kérdés, kiegészítés nem érkezett a jelenlévők részéről. Ezt követően Gerstner Károly pénztáros olvasta fel a pénztárosi jelentést. A Társaság pénzügyei 2024 folyamán a következőképpen alakultak:

B e v é t e l e k :	
2023. évi maradvány:	4.020 Ft
MTA-támogatás:	843.000 Ft
SZJA 1% felajánlásából:	138.000 Ft
Tagdíjbefizetés:	124.000 Ft
Pártolói tagdíj:	80.000 Ft
Kiadványértékesítés:	21.000 Ft
Egyéb (pályázatok, folyóirat-támogatás, versenyek):	10.344.000 Ft
Ö s s z e s e n :	11.554.020 Ft
K i a d á s o k :	
Személyi kifizetések:	5.484.000 Ft
Ebből:	
Szerkesztői és egyéb díjak, munkabér:	4.949.800 Ft
Kifizetéseket terhelő járulékok:	534.200 Ft
Dologi kiadások:	6.061.845 Ft
Ebből:	
Bérleti díj:	288.000 Ft
Postai és banki költségek:	356.700 Ft
Egyéb (nyomda, tárhely, versenyek dologi költségei):	5.417.145 Ft
Ö s s z e s e n :	11.546.020 Ft
M a r a d v á n y :	8.175 Ft

A pénztárosi jelentéssel kapcsolatban kérdés vagy kiegészítés nem hangzott el.

A számvizsgáló bizottság jelentését Bakró-Nagy Marianne, a bizottság elnöke ismertette, mely szerint a bizottság a Társaság dokumentumait rendben lévőnek találta. A jelentésre vonatkozóan kérdés, kiegészítés nem merült fel.

A Társaság közhasznúsági jelentését Farkas Tamás főtitkár ismertette. A közhasznúsági jelentéssel kapcsolatban kérdés, kiegészítés nem hangzott el a jelenlévők részéről.

Az elnök szavazásra bocsátotta az elhangzott beszámolókat. A közgyűlés egyhangúlag elfogadta a főtitkári beszámolót, a pénztárosi jelentés, a számvizsgáló bizottság jelentését és a közhasznúsági jelentést.

5. Az előző közgyűlés óta eltelt időszakban hatan kérték felvételüket a Társaság tagjai közé. A közgyűlés egyhangúlag támogatta az előterjesztett **j e l e n t k e z ő k f e l v é t e l é t** a tagság soraiba.

A közgyűlés utolsó napirendi pontjaként került sor a **t á r s a s á g i d í j a k á t - a d á s á r a**. A választmány a díjakat odaítélő bizottságok javaslata alapján négy társasági díj odaítéléséről döntött. A díjak indoklását Juhász Dezső elnök ismertette. A Gombocz Zoltán-díjat Krizsai Fruzsina, a Csűry Bálint-díjat Kelemen Mária, az idén először átadott Réger Zita-díjat Antalné Szabó Ágnes vehette át. Kubitsch Rebeka a Fokos-Fuchs-díjat utólag veszi majd át.

6. Juhász Dezső elnök megköszönte a megjelenteknek a részvételt, majd berekesztette a közgyűlést.

Összeállította: FARKAS TAMÁS
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Juhász Dezső köszöntése*

Tisztelt Egybegyűltek, kedves Ünnepelet, kedves Dezső!

Sok szeretettel köszöntöm az Ünnepeletet és az Egybegyűlteket az ELTE Bölcsészettudományi Kara és egyben a Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet vezetősége nevében a mai ünnepségen. Ma egy olyan különleges alkalomra gyűltünk össze, amely intézetünk egyik kiemelkedő pályafutású professor emeritusának a 70. születésnapját, illetve tudományos pályafutásának és életművének méltó megünneplését jelenti. Öröm és megtiszteltetés számomra, hogy én mondhatom az egyik köszöntőt, és hogy köszönetet mondhatok mindazért, amit Juhász Dezső a nyelvészet, ezen belül is a nyelvtörténet, a dialektológia és a névtan, illetve a tudományos közélet és az oktatás terén végzett.

Juhász Dezső pályafutása több szempontból egyedülálló és példaértékű. A teljesség igénye nélkül megemlíthető oktató-kutatói munkája, tudományszervező és folyóiratszerkesztő tevékenysége, vezetői megbízásai. Nyelvészként, nyelvtörténészként, névtanosként és a tudományos közélet irányítójaként rendkívüli munkát végzett, és fontos szerepet játszott több generáció életében. Munkásságának alapvető pillére a nyelv és a társadalom közötti kapcsolat, a nyelvtörténeti változások megértése, a leíró és történeti dialektológia, valamint a leíró és történeti névtan kutatása, ezek eredményeinek széles körű bemutatása.

Nemcsak kutatásai és könyvei, hanem szemináriumai, előadásai és témavezetői tevékenysége is mindvégig inspirációt jelentettek a diákok és fiatal kutatók számára. Olyan nyelvészeti kérdésekkel foglalkozott, amelyek nemcsak tudományos szempontból fontosak, hanem mindennapi életünkben is hatással lehetnek ránk, és amelyek számos szakdolgozatot, doktori munkát és TDK-dolgozatot inspiráltak. Az első emlékeim az ünnepeltről nekem is egyetemista koromból vannak, amikor történeti névtan tematikájú órára jártam hozzá. Ez választható kurzus volt, és nagyon izgalmasan hangzott, annak ellenére, hogy

* Elhangzott az ELTE Bölcsészettudományi Karán, 2025. április elsején.

akkoriban a leíró nyelvészet irányába köteleződtem el. Mégis mindig nagy érdeklődéssel ültem be Juhász Dezső óráira. Érdeklődve olvastam a mai napra készülve, hogy Dezső egyébként fonetika szemináriumokat is tartott korábban.

Ünnepeltünk szerepe azonban nemcsak a kutatásban, hanem az egyetem életében és a hazai tudományos közéletben is évtizedeken keresztül meghatározó volt, és meghatározó a mai napig. 2006 júliusától 2017 januárjáig tanszékvezető volt a Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszéken, 2017 májusától 2018 szeptemberéig a Magyar mint Idegen Nyelv Tanszéken, illetve 2008 júliusától 2020 júliusáig intézetigazgató az ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetében. 2016 októberétől alprogramvezető az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola Magyar nyelvészet program Nyelvtörténet alprogramján. 15 éven keresztül volt választott tagja az ELTE BTK Kari Tanácsának, majd intézetigazgatóként további 12 évig vett részt a Tanács munkájában. Mindezen megbízatások rendkívüli elkötelezettséget, a közösség iránti alázat, áldozatot kívánnak meg, amelyek gyakran azzal is járnak, hogy az érintettnek háttérbe kell szorítania saját egyéni kutatói pályáját. Juhász Dezső olyan nagy professzorok méltó utódja volt a vezetői megbízatásai során, mint Benkő Loránd vagy Kiss Jenő professzor urak. Az ő munkásságuk, így Dezső munkássága révén is az Intézet a hazai nyelvészeti kutatások egyik legfontosabb intézményévé vált, ahol a nyelvtudomány szinte minden területével foglalkozik kutató, elismert kolléga.

Mindemellett Juhász Dezső évtizedeken át szolgálta a Magyar Nyelv folyóiratot is. 1984-től a Magyar Nyelv folyóirat technikai szerkesztője, 1992-től szerkesztője, 2011-től felelős szerkesztője lett. Ha jól számolom, ez több, mint 40 év. A Magyar Nyelv főszerkesztőjeként egy olyan folyóiratot irányít, amely a tudományos diskurzust, a nyelvészeti ismeretek bővítését és a tudományos párbeszédet úgy mozdítja elő, hogy mindenféle nyelvészeti területnek, iskolának teret ad a megjelenésre. Juhász Dezső vezetésével a folyóirat nemcsak az akadémiai közösség számára, hanem a szélesebb közönség számára is jelentős tudományos forrássá vált, amely 2013 óta Q2-es, néha Q1-es vagy Q3-as, de mindenképp rangos, nemzetközileg is számon tartott folyóirat.

Végezetül nem feledkezhetünk meg Juhász Dezsőnek a Magyar Nyelvtudományi Társaságban folytatott munkájáról sem. Dezső 1977 óta tagja a Társaságnak. 2005 és 2023 között a Társaság főtitkára volt, 2023 óta a Magyar Nyelvtudományi Társaság elnöke. A Társaság életét fáradhatatlanul formálja, vezetői szerepkörben immár 20 éve.

Kedves Dezső, az, hogy ezen a jeles napon megtelt a Kari Tanácsterem, és hogy ilyen sokan körünkben vannak azok, akik tanulhattak Tőled, akik dolgozhattak Veled, és akik tisztelik a munkásságodat, mind azt mutatja, hogy milyen fontos és maradandó hatást gyakoroltál az életükre. A 70. születésnap különleges pillanat a visszatekintésben, a mérföldkövekre való emlékezésben, de ugyanakkor egy újabb lehetőséget is ad arra, hogy továbbra is formáld és gazdagítsd a tudományos világot. Kívánjuk, hogy még sokáig élvezd a nyelvtörténeti és névtani kutatások izgalmát, és folytatni tudd tudományos közéleti és tudományszervezési munkásságodat. Kívánok Neked további hosszú, egészséges és boldog éveket, izgalmas kutatásokat és sok örömteli pillanatot a családot és a tudományos közösség körében!

Boldog születésnapot!

Juhász Dezső 70 éves*

Ünnepeltünk a Magyar Tudományos Művek Tára szikár meghatározása szerint magyar nyelvész, az ELTE BTK professor emeritusa. Tanszékének honlapján elérhető önéletrajza, azaz bővebb önmeghatározása szerint a magyar nyelvtörténet (történeti grammatika, történeti lexika, etimológia), a leíró és történeti dialektológia, illetve a nyelvföldrajz, a leíró és történeti névtan, valamint a tudománytörténet művelője. Kollégánk, többünknek egykori tanára, közeli munkatársunk. Idén 70 éves.

Juhász Dezső 1955-ben született, és a Tisza mellett fekvő Nagykörűben nőtt fel. Ez, mint tudjuk, esetünkben nem csupán életrajzi adat, hanem a szakmai életpályának is irányt és lendületet adó, maig ható és meghatározó tényező. Ünnepeltünk Szolnokon, a Verseghy Ferencről elnevezett gimnáziumban végezte középiskolai tanulmányait, majd egyéves sorkatonai szolgálatát követően, 1974-ben kezdte meg egyetemi tanulmányait az ELTE magyar–orosz szakán az irodalom, a műfordítás, a verselés iránt érdeklődő hallgatóként. A fiatal Juhász Dezső beszédmódja anyanyelvjárása jellemző jegyeit tükrözte, melyek nemcsak sajátos nyelvhasználati tudásnak tették a birtokosává, de a nyelvészeti, köztük a dialektológiai és a nyelvtörténeti kérdések iránti érzékenységét is megalapozták. Érdeklődése, figyelme az egyetemen igen hamar a nyelvtudomány irányába vonzotta. Első kutatási témáit, inspirációját pedig szűkebb pátriájához való kötődése biztosította.

Legelső szakmai publikációjának, a Nagykörű helynevei címet viselő, 65 lap terjedelmű dolgozatának Bevezetésében ezt írja: „A földrajzi nevek gyűjtéséhez és az e témakörbe vágó irodalom olvasásához 1975-ben, első éves egyetemi hallgató koromban kezdtem. Munkám megindításáért hálás köszönettel tartozom Kázmér Miklós tanár úrnak. Ő keltette fel érdeklődésemet a nyelvtudomány, a népnyelv és a földrajzinevek iránt, akitől kezdettől fogva biztatást, támogatást és munkámat irányító hasznos tanácsokat kaptam” (i. m. 3). Munkája az ekkor induló, később jó kétszáz további tételt magába foglaló Magyar Névtani Dolgozatoknak – Hajdú Mihály „kék sorozatának” – első, sorozatindító köteteként jelent meg, 1976-ban. Két év múlva, eleinte még hallgatóként, Juhász Dezső immár a sorozat több számának szerkesztési feladatait is végezte. Nagykörű 18–19. századi keresztnévanyagát hasonló kiadványban, a Magyar Személynévi Adattárak sorozatában adta közre. A Nyelvész Diákkör lelkes tagja volt, s korántsem tűnhetett meglepőnek, hogy szakdolgozati témáját is nyelvészetből választotta.

A diplomaszerezést követően, 1979 és 1981 között tudományos ösztöndíjas volt az ELTE Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani Tanszékén. Ezt az időszakot szakmai látókörének, tudományos tájékozottságának és szemléletmódjának megalapozására, illetve megerősítésére használta fel. Sokat olvasott, sokat publikált. Elsősorban helynévtani és szótörténeti, illetve etimológiai vonatkozású témákkal jelentkezett, emellett ismertetések és recenziókat írt, tanulmánykötetet és további kiadványokat szerkesztett. Ekkoriban jelentek meg első közlései a Magyar Nyelv folyóiratban is: *A Körű-féle helynevek kérdése* – melynek problematikájához még többször visszatért a későbbiekben –, valamint – egy

* A Magyar Nyelvtudományi Társaság ünnepi ülésén, 2025. április 1-jén az ELTE BTK Kari Tanácstermében, Budapesten elhangzott köszöntő írott változata.

korábbi tanszéki nyelvjárásgyűjtő út erdélyi hangfelvételének lejegyzéséből – a Nyelvjárás szövegek Oltszakadétról. A szakmai paletta alapvető irányai kezdtek kirajzolódni.

Bölcsészdoktori értekezését ünnepeltünk A magyar tájnévadás címmel készítette el, s 1981-ben védte meg. Évekkel később, 1988-ban, a Nyelvtudományi Értekezések 126. számaként jelent meg (második kiadásban pedig idén, a Tinta Könyvkiadó Mesterművek sorozatában); ez máig egyik legtöbbet hivatkozott munkája. Juhász Dezső a doktori fokozat megszerzésének évében, 1981-ben lett tanársegéd ugyanitt, az ELTE Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani Tanszékén, amelynél jobb helyet akkoriban szakmai érdeklődése számára nemigen találhatott volna. A tanszék vezetője az a Benkő Loránd volt, akinek fő kutatási területei és kérdésfelvetései – a nyelvtörténet, a (történeti) dialektológia és nyelvföldrajz, a névtörténet – a fiatal Juhász Dezsőt is leginkább foglalkoztatták, s akinek tevékenységi körei – ide értve folyóíratszerkesztői és vezetői feladatait is – a későbbiekben leginkább meghatározták ünnepeltünk további életpályáját is. A köztük meglévő egykori, mester és tanítvány kapcsolat jellegéből – immár az egyenrangúnak számító, szakmai-kollegiális viszony mellett is – valamennyi mindvégig megőrződött: Benkő tanár úr évek hosszú során át tartó, unikális Anonymus-szemináriumainak legkitartóbb hallgatója – az idővel a vizsgáztatás terheit is átvevő – Juhász Dezső volt. „...hallatlanul sokat köszönhetek neki” – vallotta egykori mestere búcsúztatásában (VIZI–KISS–JUHASZ 2011: 8).

Ünnepeltünk teljes szakmai pályafutása az ELTE-hez, s azon belül ehhez a tanszékhez – mai nevén: a Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszékhez – kötődik. Ennek munkatársaként szerezte meg későbbi tudományos fokozatát, címeit is. Az aktuális szakmai feladatok és a kutatói érdeklődés hozta úgy, hogy a cím- és fokozatszerző munkák egyúttal Juhász Dezső fő működési területeit is képviselték. A névtani témájú egyetemi doktori disszertációt követő kandidátusi dolgozatát A kötőszók és módosítószók az ő- és ómagyar korban címmel védte meg (1991), habilitációs értekezését pedig A nyelvföldrajz kérdései és a magyar nyelvjárások táji tagolódása témakörében készítette el (2002). Ünnepeltünk végigjárta az egyetemi ranglétra egymást követő fokozatait is: egyetemi adjunktus (1986), docens (1994), majd egyetemi tanár (2007) lett. Nyugdíjba vonulása óta, 2021-től professor emeritusként vesz részt egyetemi közösségünk életében. Mindeközben – korántsem mellékesen – vezetői szerepköröket vállalt. Kiss Jenőt követően, 2006 és 2017 közt tanszéke vezetőjének, 2008 és 2020 közt pedig a Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet intézetigazgatójának feladatait látta el. Vezetői megbízatásai igen sok időt és kapacitást vonhattak el a tudomány, szeretett szakterületeinek művelésétől.

Itt kell kitérnünk azonban ünnepeltünk oktatói tevékenységére is. Juhász Dezső egyetemi oktatóként különböző – a bolognai rendszer bevezetésével különösen is változatossá váló, továbbá gyakran változó – képzésekben vállalt szerepet, az elsőéves magyar szakos egyetemisták oktatásától a magyar nyelvészeti doktori képzésig. Sokféle tárgyat tanított az évtizedek során, legjellemzőbb órái azonban a nyelvtörténet, a nyelvföldrajz és dialektológia, illetve az ezek speciális területeit és összefüggéseit tárgyaló kurzusok voltak. A hallgatókat, már az elsőéveseknek szóló tájékoztatókon is, a kutatói kíváncsiságra biztatta. Ahogyan maga is bármikor hajlandó elmerülni mindmáig bármely kérdésben vagy részproblémában, akár egy-egy nyelvemlék szövege vagy az asztalon kiterített nyelvatlaszlap fölött, akár egy nyelvjárásgyűjtés aktuális helyszínén. Az utóbbi szintér, az élőnyelv valósága, az oldottabb keretek, a hallgatói közeg mindig is különösképpen inspirálták. A tanszéken jó öt évtizedes hagyományokkal bíró, félévente megszervezett,

a magyar nyelvterület legkülönbözőbb részeit megcélzó tanszéki nyelvgyűjtő utak mindig is a sajátos szakmai kikapcsolódást kínálták számára: a Magyar Nyelv szerkesztői korrektúrájával a kézben is, de az egyéb, vezetői és hivatali gondok – legalább időleges – letételének lehetőségével. Juhász Dezső máig sem szakadt el aktívabb egyetemi időszakának oktatói tevékenységétől: egy-egy órát továbbra is vállal a Magyar nyelv és irodalom mesterszakon, valamint a Magyar nyelvészet doktori program – ma is általa vezetett – nyelvtörténeti alprogramjában.

Juhász Dezső szakterületének több reprezentatív jellegű és összegző igényű, kollektív munkájában vett részt. Közreműködője volt A magyar nyelv történeti nyelvtana (1991–1995) elkészítésének; ennek keretében a kötőszók és módosítószók történetének feldolgozását – ha nem is választotta, hanem – kapta feladatul, melyből már említett kandidátusi értekezése is született. A Magyar dialektológia című szakmunka (2001) több fontos részének, illetve A magyar nyelvtörténet kézikönyve (2018) nyelvjárástörténeti fejezetének lett a szerzője. Nem véletlenül: Kiss Jenő értékelése szerint jelenleg ő a magyar nyelvjárásoknak, illetve történetüknek a legjobb ismerője (KISS 2015: 11). Az általánosabb érvényű, illetve átfogóbb igényű megközelítések, kérdésfeltevések más munkáiban is meghatározóak. Talán még jellemzőbbek azonban az egyes konkrét kérdéseket, tanulságos részproblémákat a középpontba állító – már legelső publikációjában feltűnő, kedvelt kifejezésével élve: „mélyfúrás”-szerű – vizsgálatai.

Ünnepeltünk kutatási területeit nemcsak egymás mellett, hanem egymással szoros kapcsolatba hozva műveli. Nevéhez fűződik a dimenzionális nyelvészet fogalmának megalkotása az ezredforduló magyar nyelvtudományában. E szemléletmód a nyelv, illetve a nyelvhasználat alapvető dimenzióinak – az időbeliség, a térbeliség, valamint a szociokulturális, illetve humán dimenzió – szempontjainak fontosságát hangsúlyozza, a kutatások során való együttes érvényesítésüket szorgalmazva. A dimenzionális nyelvészet tudománytörténeti előzményeinek, elméleti vonatkozásainak és művelése gyakorlati példáinak egyaránt figyelmet szentel tanulmányaiban. Ezt az irányt reprezentálják különösen szemléletes módon az egymást követő Nemzetközi Hungarológiai Kongresszusok általa szervezett nyelvészeti szekciói is 2001 óta. Amint egy nemrégiben készült interjúban fogalmazott: „Minden mindennel összefügg. Ez tetszik legjobban... A nyelvnek a sokoldalú beágyazottsága, hogy természetesen kapcsolódjon össze, ami az életben is összefügg...” (M5). Szakmai munkásságát alapvetően meghatározza – az eddigiekben elmondottakkal teljes összhangban – a hungarológiai szempontú, a szűkebb értelemben vett nyelvészeti tematikát bővítő, az adott irányban megnyíló társtudományokkal (történettudomány, néprajz, irodalomtudomány stb.) folytonosan kapcsolatokat kereső és építő tudományos érdeklődése.

A Magyar Tudományos Művek Tára, azaz az MTMT a mai napon egy közel négy-száz tételből álló listát tart számon Juhász Dezső neve alatt. Ez a szám önmagában azonban eléggé csalóka. Egyrészt, benne vannak köszöntöttünk tudományos előadásai is. Másrészt azonban egyetlen tételként szerepel benne például A romániai magyar nyelvjárások atlasza, mely Murádin László gyűjtéséből, azonban Juhász Dezső szerkesztő munkájának köszönhetően vált valósággá: 1995 és 2010 között, bő másfél évtized munkáját megkövetelő módon, 11 kötetben, 6470 lap terjedelemben, az etalonnak tekintett nagyatlasz, A magyar nyelvjárások atlasza félmillió adatbázisát megközelítő formátumban. Az MTMT-ben helyet kapnak a szerkesztett konferencia-, illetve tanulmánykötetek is

(esetünkben: további tíz tétel). A mérvadónak számító hazai tudományometriai adatbázis sajátságainak megfelelően azonban egyáltalán nem jelenik meg benne az a munka, amelyet ünnepeltünk a magyar nyelvészet meghatározó folyóiratának, a Magyar Nyelvnek a szerkesztőjeként, rengeteg időt és energiát igénylő szorgalommal és elkötelezettséggel végez. Juhász Dezső még jó négy évtizeddel ezelőtt, 1984-ben lett a folyóirat technikai szerkesztője. Amint a felelős szerkesztő, Benkő Loránd nyilatkozta erről később: „Én roppant szerencsés voltam, hogy Juhász Dezső szinte azonnal teljes vértetben, szerkesztői vénával bőven megáldva lépett a Magyar Nyelvnél munkába” (KISS 2003: 439). 1992-ben lett a folyóirat szerkesztője, 2011-től pedig – immár Benkő tanár úr helyébe lépve – felelős szerkesztője. Nem mondanánk ugyanakkor, hogy Benkő Loránd 56 évnyi és Pais Dezső 45 évnyi szerkesztői tevékenységét követően egyelőre ez csak a bronzérmes helyezés lenne: ilyen elődök mellett, illetve mai nyelvtudományunkban is párját ritkító teljesítmény. A Magyar Nyelv fokozatos modernizálását, a kor követelményei által diktált módon, szintén Juhász Dezső érdemének tekinthetjük.

Ünnepeltünk a tudományszervezés, a tudományos-szakmai és az egyetemi közélet számos más színterén is régóta derekasan helytáll. Pályázatok témavezetőjeként, elsősorban A romániai magyar nyelvjárások atlasza kiadását, illetve egy számítógépes nyelvföldrajzi projekt megvalósítását segítve elő ezzel; és pályázatok közreműködőjeként, elsősorban geolingvisztikai kutatások, köztük az Új magyar nyelvatlasz munkálatainak keretében, de egy, a családnév-magyarosítások történetét vizsgáló interdiszciplináris kutatócsoport résztvevőjeként is. Konferenciák és kongresszusi szekciók szervezőjeként, legjellemzőbb módon a Nemzetközi Hungarológiai Kongresszusok már említett dimenzionális nyelvészeti szekcióinak sorozatával. A Magyar Tudományos Akadémia, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a tudományos élet és a hazai felsőoktatás különböző testületeiben és szervezeteiben. Ezek hosszú sorából itt csupán egyetlen, ám ezúttal különösen is fontos színteret emelnék ki: a Magyar Nyelvtudományi Társasággal való kapcsolatát. 1977-től tagja, majd 2005-től főtítkára, 2023 nyaratól pedig elnöke Társaságunknak. A már említett módon visel gondot a Társaság első számú folyóiratának, a Magyar Nyelvnek a rendben és az elvárt szakmai színvonalon való megjelenésére. Szerkesztőbizottsági tagja – más, határon túli magyar szakfolyóiratok mellett – Társaságunk két másik periodikájának: a Névtani Értesítőnek, melyben megjelenésének évétől, 1979 óta publikál, valamint, megjelenés óta, az Anyanyelv-pedagógiának is.

Hogy a nemrég, tanszéki körben megtartott köszöntés egyik kifejezését idézzem: Dezső dimenziói csaknem kimeríthetetlenek. Ugyanezt a megszabott időről azonban – Pais Dezsőt megidézve: Az idő az, ami nincs – már nem mondhatjuk el, így számos részletre itt nincs módom közelebről is kitérni. Röviden összegezve azonban: Juhász Dezső ismert és elismert tagja a mai magyar tudományos életnek, szorosabban véve magyar nyelvtudományunknak. Szakmai munkásságát számos díjjal értékelték – csak az elmúlt egy esztendőben is –, de az igazi elismerést a pályatársak és a volt tanítványok megbecsülése fejezheti ki.

Ha ünnepeltünk legújabb közleményei közt olyanokat találunk, mint a Fűves kertecske vagy A sün, ne hagyjuk megtéveszteni magunkat. A megjelenések helye és az alcímek megnyugtathatnak minket: ünnepeltünk nem csupán a – tanszékünkön egyébként komoly hagyományokkal rendelkező – műveljük kertjeinket programján dolgozik, hanem kedves szakterületei újabb és újabb kérdésköreinek kibontásán is.

A 70 év hagyományos, ám csupán virtuális korszakhatárt jelöl. Hadd idézzek, Dezső, ezért Téged: akkor most tegyünk egy pontosvesszőt! Azaz: akkor majd így, illetve hasonlóképpen tovább! Kívánunk minél több időt a nagykörei ház kertjében és családod körében, de a nyelv tudomány területén is, mindannyiunk gazdagodására. Isten éltesse!

Hivatkozott irodalom

- KISS JENŐ 2003. Beszélgetés Benkő Loránnal. In: HAJDÚ MIHÁLY – KISS JENŐ szerk., *Nyelv és tudomány, anyanyelv és nyelvtudomány. Válogatás Benkő Loránd tanulmányaiból* 1–3. ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Budapest. 3: 421–447.
- KISS JENŐ 2015. Gondolatok Juhász Dezső 60. születésnapján. In: BÁRTH M. JÁNOS – BODÓ CSANÁD – KOCSIS ZSUZSANNA szerk., *A nyelv dimenziói. Tanulmányok Juhász Dezső tiszteletére*. ELTE BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Budapest. 11–13.
- M5 = Dr. Juhász Dezső dialektológia professzor [sic] a magyar nyelv napján Lőrincze Lajos díjat kapott. M5 [Youtube-csatorna], <https://www.youtube.com/watch?v=6xG7WzW-4VQ> (2025. 03. 31.)
- VIZI E. SZILVESZTER – KISS JENŐ – JUHÁSZ DEZSŐ 2011. Búcsú Benkő Lorántól. *Magyar Nyelv* 107: 2–8.

FARKAS TAMÁS
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Fodor Katalin

(1945–2025)*

Fodor Kati – sokunknak leginkább *Kati néni* – talán úgy szólna most hamiskás mosolyával az egybegyűltekhöz, hogy „*ämbërëk!*”. Vagy külön-külön is lenne mindenkihez egy-egy jó szava: Jánoskám, Andikám, Miskám, Ágikám. . . , még a megszólítással is jelezve, hogy milyen fontosak számára az emberek, az emberi kapcsolatok, a kollégák, a barátok, a közösségek.

Fodor Katalin életében – több mint hat évtizede – ezek a közösségek leginkább az Eötvös Loránd Tudományegyetemhez, a bölcsészkarhoz kötődtek, és nagyon erősen kapcsolódtak a korábban – rövidebben – „Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani”-nak nevezett tanszékhez. A cigándi gyermekévek és a Szarvason elvégzett középiskola után 1963-ban lépett át az egyetem kapuján, és rövidesen egy életre el is köteleződött a magyar nyelvészet – legfőképpen a nyelvjárások kutatása, a dialektológia – iránt. Ebben nagy szerepet játszott az egyetemi nyelvjárásgyűjtésekbe való bekapcsolódás, amelynek a későbbiekben évtizedekre ő lett a szervezője, motorja, összetartója.

Tanulmányai befejeztével a Fonetika Tanszékre került, ezután érdeklődése és tudományos kutatásai is főként a magyar nyelvjárások hangtani vizsgálatára irányultak. Műveivel járatlan területekre is eljutott: foglalkozott többek között a nyelvjárások szupraszegmentális jellemzőinek leírásával, de szociolingvisztikával, nyelvpolitikával és névtörténettel is.

* Elhangzott a Farkasréti temetőben, 2025. március 24-én.

1991-től már a Nyelvtörténeti Tanszék kötelékében dolgozott, de szerepet vállalt a 90-es években induló egyházi egyetemek, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Károli Gáspár Református Egyetem oktatói munkájában is. Tudományos tevékenysége szorosan kapcsolódott az egyetemi csoportokkal megtett nyelvjárásgyűjtő utakhoz: évtizedeken át vissza-visszatért szeretett témájához, a moldvai magyarság nyelvének kutatásához: hallgatók tucatjaival ismertette meg tanórákon – és utazásokon is – a csángók kultúrájának és nyelvének sajátos világát. Néhány évvel ezelőtt sokoldalú munkásságát a szakmai Csűrűdíjjal és az állami Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetéssel is elismerték.

Újabb és újabb generációk, hallgatók százai vették föl egyetemi óráit. Kiváló előadó, de még jobb történetmesélő volt. Szívesen villantotta föl széles körű irodalmi és kultúrtörténeti műveltségét, anekdotázott az egyetemi és művészeti élet szereplőiről, felidézett családi és tanszéki vagy nyelvjárásgyűjtéseken megesett történeteket. Ostorozta és gúnyolta a műveletlenség terjedését, a nyelvi igénytelenséget, az áltudományok és féligazságok térhódítását. Hallgatói és kollégái körében sokszor zendített rá egy-egy szép népdalra. Diákjaival sok esetben olyan baráti, családi kapcsolatot alakított ki, hogy sok év múltán is követte életpályájukat, tudta gyermekeik nevét, követte gondjaikat és örömeiket.

Kati néni az egyetem világán belül igazi közösségeket hozott létre: éveken át tartott óráin és az általa szervezett és szívvel-lélekkel vezetett utakon olyan embereket tett barátokká, akik enélkül talán nem is találkoztak volna. A tanszék belső életében pedig fontos viszonyítási pont maradt még nyugdíjba vonulása után is: „Márvány”¹ és „(mű)Márvány” összejövetelein fontos beszélgetések zajlottak finom sütemények mellett. De ne felejtjük az egyetemen kívüli világot sem! Ahol csak megfordult, sok-sok kedves ismerőst és barátot szerzett, de szívesen elegyedett szóba ismeretlenekkel is – különösen, ha ízes nyelvjárást beszéltek. A nyelvjárásgyűjtések célpontjain élő, sok esetben határon túli magyarok nem egyszerű adatközlők voltak a számára, hanem hús-vér emberek, akiknek sok örömet és büszkeséget okozott a Budapestről jövő kutató és a hallgatók érdeklődése.

Sokan vagyunk tehát, akik fájdalommal, nagy szomorúsággal fogadtuk halálának hírért. Köszönjük mindezt, amit kaptunk: a közösségeket, a vidámságot, a dalokat, a történeteket, a nyelvészeti ismereteket, az odafigyelést, a jó szavakat, a barátságot. Isten veled Kati, nem felejtünk el! Megyünk tovább, mondhatnánk szavaidat idézve: *ló'ra!*

BÁRTH M. JÁNOS

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Zsilinszky Éva 80 éves*

Kedves Ünnepe! Hadd szólítsalak most is úgy, ahogy számunkra ez természetes: Kedves Zsil!

Egy nagy kerek évforduló alkalmából sokféle kérdés felmerül, köztük a következő: mióta is ismerjük egymást? Nos, a mi esetünkben a válasz elég meglepő: több mint 60 éve.

¹ Fodor Katalin lakása sokáig a Márvány utcában volt.

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2025. március 25-i ülésén, Budapesten (az ELTE BTK-n).

Te 1963-ban lettél az ELTE hallgatója, én 1964-ben; az Egyetem mindkettőnk életének központi elemévé vált, és az is maradt. Ugyanabban az időszakban voltunk diákok, ugyanazon a tanszéken kezdtük meg oktatói pályánkat, s ugyanonnan mentünk nyugdíjba. Ez a hosszú közös múlt engem most először is arra inspirál, hogy felidézzem azt a szellemet, amely a hajdani Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani Tanszéken (mai nevén: a Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszéken) pályánk kezdetén minket fogadott, és amelyben felnevelődtünk.

Ezt a tanszéket a közvélemény Benkő-tanszék néven tartotta számon, teljes joggal. Benkő tanár úr 1959-ben vette át a vezetést Pais tanár úrtól; az ő irányításával alakult ki a tanszéknek a fenti névben tükröződő profilja 1970-ben, a két magyar nyelvész tanszék tudományterületek szerinti szakosodásakor. Az akkori középnemzedéket a következő oktatók képviselték: E. Abaffy Erzsébet, D. Bartha Katalin, H. Bottyánfy Éva, Kázmér Miklós, G. Varga Györgyi. Utánuk következett életkorban Hajdú Mihály, majd Pusztai Ferenc, azután jöttünk mi négyen: Te 1968-ban (ekkor már a TESz. friss munkatársa voltál, s az egyetemen is tartottál órákat), majd D. Máta Mária és Zelliger Erzsébet 1969-ben, én 1970-ben. Az egész bölcsészkaron végigvonult akkor egy nagy fiatalítási hullám, így népes és összetartó generáció voltunk. Egy évtizeden át mi voltunk a legifjabbak; Juhász Dezső 1979-től kapcsolódott be a tanszéki munkába. Mindnyájan résztvevőivé váltunk a Benkő tanár úr által vezetett nagy közös munkálatoknak. Telt-múlt az idő, s egyszer csak úgy kezdtek minket emlegetni, hogy mi vagyunk a tanszéki derékhad.

Szeretnék most képet adni arról, hogy mi határozta meg 50 évvel ezelőtt e közösség életét. A válasz rövid és egyszerű: a tudomány és a pedagógia. Érdemes arról is szólni, hogy mi nem. Az oktatókat nem monitorozták, nem kellett lépten-nyomon statisztikát készíteni, ismeretlen volt az a kifejezés, hogy „publikációs kényszer”, és el sem tudtunk volna képzelni egy olyan világot, amelyben számon kell tartani, hogy hányan hivatkoznak ránk. (Az MTMT-hez való viszonyunkban ez máig tükröződik.) Ugyanakkor az értékrend világos volt: tudtuk, hogy egy frissen megjelent tanulmány fontos-e vagy sem, újat mond-e vagy sem; írásra csak akkor szántuk el magunkat – s akkor is kellett hozzá egy kis biztatás –, ha igazán új mondandónk volt. Sokunk nevében mondhatom, hogy soha egyetlen betűt le nem írtunk azért, hogy a publikációink száma szaporodjon. Ha mindez azt jelenti, hogy egy letűnt világ tanúi vagyunk, azt mondhatom, hogy egy humanista, értékközpontú egyetem oktatói voltunk, ahol önállóan, legjobb tudásunk szerint dolgoztunk a teljes bizalom és a magától értetődő kollegialitás légkörében. Tanszékünk a béke szigete volt. Összetartoztunk, és most, sok évtized múltán is összetartozunk.

Abban, hogy mindez így alakult, meghatározó szerepe volt először is a nagy elődöknek: Pais Dezsőnek és Bárczi Géának, a mi időnkben pedig Benkő tanár úrnak, akit Te már egyetemi hallgató korodban mesterrednek választottál, s akinek a számára a legfontosabb közösség a Tanszék volt. Emellett szerepe volt mindazoknak az egyéneknek, akikből ez a jó közösség kialakult; köztük többeknek, akik már nincsenek közöttünk, így Pusztai Ferencnek, akinek a szavait, mondatait ma is idézzük és Fodor Katalinnak, aki valóságos lelke volt a legendás nyelvjárásgyűjtő kirándulásoknak, melyek során ez a társaság még jobban összekovácsolódott. Most, ezekben a napokban közös fájdalom él bennünk az ő hirtelen távozása miatt. Ezt megkerülni nem lehet, kimondani és órá meleg szívvel emlékezni viszont igen, hiszen öröm és bánat elfér egy szívben, és aki sok jót adott a világnak, annak az emléke fénylő emlékként él tovább.

Visszatérek most a tanszéki élethez és Benkő tanár úr vezetői stílusához. Ennek egy emlékezetes esete pályánk elejéhez kapcsolódik. Ő, aki csak kivételesen tartott „hogyászt” (értsd: „hogy állsz?”, azaz: raport), egy nap behívott minket a szobájába, mi helyet foglaltunk körülötte (ő, az az ódon aranybarna ülőgarnitúra „odaát”, a Váci utcai épület III. emelet 6-os szobájában!), s ő parancsba adta, hogy egy év múlva legyünk készen az egyetemi doktori disszertációnkkal. „Nem kell, hogy a világot megrengesse, de legyen kész!” – mondta rá nagyon jellemző módon, hiszen neki kivételes képessége volt arra, hogy az általa irányított munkálatokat eljuttassa a befejezésig. A disszertációk el is készültek, s mindnyájunk számára eljött az a pillanat, amikor ismét ott ültünk vele szemben a fotelban, immár a vizsgabizottság jelenlétében, hogy számot adjunk tudásunkról és kutatásaink eredményeiről. Erős és szép emlékek ezek, akárcsak – nem sokkal később – a doktori eskü felejtethetetlen szavai: „Ebben az ünnepi órában a tudomány és az igazság szolgálatára szentelem magamat.” Meggyőződésem, hogy ez a pályakezdés életre szóló útmutatást adott nekünk.

Említettem a Benkő tanár úr által vezetett nagy kollektív munkálatokat. Két ilyen volt a mi időnkben: „a szótár” (azaz a TESz.) és „a grammatika” (azaz a TNyt.) A TESz. anyaggyűjtése 1961-ben kezdődött, a TNyt. 2/2. kötete 1995-ben látott napvilágot, így e két munkálat együttesen mintegy 35 évig tartott. Voltak közülünk, akik mindkettőben részt vettek. Ezek közé tartozott Zsilinszky Éva is, több közeli kortársunkkal, Gallasy Magdolnával, Haader Leával és Zelliger Erzsébettel együtt. A szótári munkaközösség kivételes szelleméről örömteli szavakkal szólt HAADER LEA (2014) Gallasy Magdolna köszöntésekor. Én most a grammatika belső világát idézném fel röviden, melynek a morfológiai része a Tanszéken készült az 1970-es évek utolsó harmadától az 1990-es évek elejéig, teljes intenzitással. Kezdem egy kardinális ponttal: e hosszú időszak alatt minden szerdán 2-kor összegyűltünk Benkő tanár úr szobájában, hogy megvitassunk egy-egy frissen elkészült fejezetet. Minden fejezetről minden résztvevőnek véleményt kellett mondania, mégpedig először általában, azután laponként haladva, újabb és újabb körökben. A vezetői módszert tökéletesen jellemezte a következő felszólítás: „Menjünk körbe!” Azaz: nemcsak az szól, aki szólásra jelentkezett, hanem sorban mindenkinek szólania kellett, beosztásra és életkorra való tekintet nélkül. Nagy iskola volt ez, főleg nekünk, ifjaknak: megtanultuk, hogy a tudományos vitában a kérdések tisztázását a személyes vélemények és ellenvélemények kimondása viszi előbbre, és hogy a mi szavunknak is súlya van. Sokat fejlődtünk ezáltal. Nem is szólva arról a szemléleti átalakulásról, amelynek a lényege az volt, hogy nem elemtörténetet kívánunk írni, hanem rendszertörténetet. Meggyőződésem, hogy ez a felfogás új irányt adott mind tanítási óráinknak, mind más témájú írásainknak.

A közös munkálatok jelzése után felvázolnám most azokat a fő kutatási területeket, amelyek az Ünnepelt egyéni munkásságában központi szerepet játszanak. Azzal kezdem, hogy ahol a közösségi munka ilyen mértékben első helyen áll, ott az egyéni témák is gyakran ehhez kapcsolódnak. Ezt világosan jelzi Zsilinszky Éva élénk érdeklődése a szókészlet története iránt, amelyet nyilvánvalóan felkeltett vagy megerősített már végzős korában a TESz. munkálataiban való részvétel. S ha ezt összevetjük azzal, hogy a Magyar nyelvtörténet című tankönyvben (KISS–PUSZTAI szerk. 2003) ő írta a Szókészlettörténet című fejezeteket (ZSILINSZKY 2003a), nem meglepő, hogy a vizsgált szavak kapcsán – igazi lexikográfusként – mindig jelezte az első előfordulás dátumát is; másfelől az utolsó fejezet végén szintézis-szemlemben összegezte különféle szempontok

szerint a magyar szókészlet változásait (uo. 811–823). Alapvető az a szemléleti egység, amely mindezekben megnyilvánul. Ugyanez van jelen az angol vonatkozású elemekről írt kismonográfiában is (ZSILINSZKY 2003b), melynek a megírása egyenesen órá várt, s mely e fontos kérdéskörrel először ad átfogó képet.

Egy újabb kutatási terület (ezúttal a grammatika keretében) a *névutók történetének* feldolgozása az ómagyar kor végéig (ZSILINSZKY 1991, 1992), a már kiemelt rendszertörténeti megközelítés hangsúlyos érvényesítésével. Ehhez kapcsolódik a kandidátusi fokozat megszerzése is (1995).

Harmadikként szövegek – bár időrendben ez volt az első – az *úriszéki szövegek* iránti eleven érdeklődésről, melynek gyökerei az egyetemi évekre mennek vissza, közelebről Benkő tanár úr szemináriumára, ahol ez szakdolgozati témává érlelődött. Abban az időszakban, az 1960-as években már élénk figyelem irányult a középmagyar korra; ezzel együtt járt új műfajú nyelvemlékek kiadása is. A fenti témakörből, egy frissen megjelent anyag alapján készült ZSILINSZKY ÉVA egyetemi doktori disszertációja, *A pápai úriszék szókészlete a XVII. században* címmel (1975). S hogy ez a terület továbbra is foglalkoztatta, azt világosan tükrözi egy-egy későbbi tanulmánya is.

A sort tovább folytathatnám, ám az Ünnepektől más irányú tevékenységeiről is szólni kívánok, ezért inkább utalok a Kerekasztal körül. Huszonöt nyelvészeti tanulmány című kötetre, amely sokoldalú képet ad munkásságáról (JUHÁSZ szerk. 2016: 109–155).

A további tevékenységekre térve: ezek közös vonása az, hogy Zsilinszky Éva egész pályája során sokat dolgozott önzetlenül a *közjávára*. Ennek egyik megnyilvánulása az, hogy részt vállalt a tanszéken az 1980-as évek eleje óta folyó nyelvemlékkiadási munkálatokban, mégpedig 2000 és 2010 között három OTKA-pályázat vezetésével, még nyugdíjas éveit elején is. Ennek során megjelent a Régi Magyar Kódexek sorozat két új kötete, majd egyre jobban kibontakozott egy új irány: a latin nyelven írt régi magyar nyelvtanok egész sorának megjelentetése C. Vladár Zsuzsa fordításában és Zsilinszky Éva szerkesztésében. Úgy gondolom, felbecsülhetetlen szolgálatot tettek ezzel a magyar nyelvtudománynak, megteremtve az alapját annak, hogy e nyelvtanok anyaga különféle feldolgozások kiindulópontjává válhasson.

Az eddig mondottak szoros kapcsolatban állnak több más területtel is. Kiemelném azt, hogy az egyetemi magyar nyelvészeti oktatás keretében Zsilinszky Éva tudománytörténeti órákat is tartott (amire hosszú idő óta nem volt példa). Másrészt ő kezdeményezte az első Forráskutatás, forráskiadás, tudománytörténet konferenciát 2008-ban, amelyet azután két újabb is követett. Harmadsorban: E. Abaffy Erzsébet visszavonulása után ő vette át a Magyar Nyelvészet Doktori Programban a nyelvtörténeti alprogram vezetését (2002–2008), s olyan kitűnő szakemberek disszertációjának volt rendkívül gondos témavezetője, mint C. Vladár Zsuzsa, Terbe Erika, Koltai Kornélia, Szentgyörgyi Rudolf, Kalcsó Gyula és mások. Mindezekről a tíz évvel ezelőtti köszöntésen a tanítvány és munkatárs szemszögéből is szólt C. VLADÁR ZSUZSA (2015).

A közjő szolgálata a fentiek mellett abban is megnyilvánult, hogy Zsilinszky Éva hosszú éveken át hivatali munkát is vállalt, először a Művelődési Minisztérium Egyetemi Főosztályán, később az ELTE Főtitkári Hivatalában, ezeken a helyeken is képviselve tudományterületünk érdekeit, s a rá jellemző fegyellemmel, szervezőkészséggel és emberi jóindulattal közelítve mindazokhoz az ügyekhez, amelyeknek a felelőse volt. Munkája elismerésül „Pro Universitate” emlékéremben részesült.

Amióta nyugdíjba ment (2007), ugyanilyen odaadással és végtelen szeretettel gondoskodik immár 100 éves édesanyjáról. S közben rólunk sem felejtkezik meg, akikhez egész szakmai pályafutása kapcsolódik, benne sok közös munkával és számtalan közös élménnyel.

Kedves Zsil! Örülünk, hogy ezen a szép napon együtt lehetünk, és Téged köszönthetünk. Kívánunk Neked további sok örömet, jó egészséget, és hogy minél gyakrabban láthassuk egymást. Isten éltesse!

Hivatkozott irodalom

- HAADER LEA 2014. Gallasy Magdolna 70 éves. *Magyar Nyelv* 110: 124–126.
- JUHÁSZ DEZSŐ szerk. 2016. *Kerekasztal körül. Huszonöt nyelvészeti tanulmány*. ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Budapest.
- KISS JENŐ – PUSZTAI FERENC szerk. 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris Kiadó, Budapest.
- TESZ. = *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára* 1–3. Főszerk. BENKŐ LORÁND. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967–1976.
- TNyt. = *A magyar nyelv történeti nyelvtana* 1. *A korai ómagyar kor és előzményei*. 2/1. *A kései ómagyar kor. Morfematika*. 2/2. *A kései ómagyar kor. Mondattan. Szöveggrammatika*. Főszerk. BENKŐ LORÁND. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1991–1995.
- C. VLADÁR ZSUZSA 2015. Zsilinszky Éva 70 éves. *Magyar Nyelv* 111: 494–495.
- ZSILINSZKY ÉVA 1991. A névutók. In: *TNyt.* 1: 442–461.
- ZSILINSZKY ÉVA 1992. A névutók. In: *TNyt.* 2/1: 696–715.
- ZSILINSZKY ÉVA 2003a. Szókészlettörténet. In: KISS–PUSZTAI szerk. 2003: 173–203, 372–392, 618–631, 725–738, 804–823.
- ZSILINSZKY ÉVA 2003b. *Az angol vonatkozású elemek újabb etimológiai szótárainkban*. Nyelvtudományi Értekezések 153. Akadémiai Kiadó, Budapest.

KOROMPAY KLÁRA
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kiss Gábor 70 éves*

1. A mai köszöntőmre készülve az jutott eszembe, hogy voltaképpen ma nem csupán kedves kollégám és barátom Kiss Gábor 70. születésnapját ünnepeljük, hanem általa, mint a magyarországi lexikográfiai kiemelkedő alakja által, a nagybetűs s z ó t á r t és ahhoz kapcsolódóan annak előállításához kötődő tudományos háttérét, a lexikográfiát is. Először röviden szeretnék megemlékezni ünnepeltünk eddigi szakmai pályafutásáról, majd néhány gondolatot megosztani közös szenvedélyünkről, a szótárról, a szótárírásról.

Kiss Gábor a budapesti Piarista Gimnázium elvégzése után az ELTE Természettudományi Karán programozó matematikus szakon szerzett 1979-ben kitűnő minősítésű diplomát. A szak elvégzésének utolsó évében, 1978-ban elkezdte a ELTE Bölcsészettudományi Karán az általános és alkalmazott nyelvész szakot, ahol jelesre diplomázott. 1995-ben elvégezte az ELTE Tanítóképző Főiskolai Karán a magyar nyelv és irodalom szakos tanári szakot is.

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2025. május 6-i ülésén, Budapesten (ELTE BTK).

Első munkahelye az MTA Nyelvtudományi Intézetének fonetikai osztályán volt, ahol a magyar és orosz beszélő számítógépek programjának kifejlesztésén, a magyar beszéd akusztikai szerkezetének kutatásán dolgozott 1979 és 1986 között. Utána 1999-ig az MTA Nyelvtudományi Intézetének lexikográfiai osztályán, ezt követően pedig 1999 és 2006 között a korpusznyelvészeti osztályán volt alkalmazásban. Eközben feleségével, Temesi Violával családi vállalkozásba kezdtek, és 1992-ben megalapították a Tinta Könyvkiadót, ahol a mai napig mint tulajdonos, ügyvezető igazgató dolgozik. Kettőjük áldozatos munkájának köszönhetően vállalkozásuk az elmúlt évtizedek során Magyarország legjelentősebb szótárakat és nyelvészeti szakmunkákat megjelentető kiadója lett.

Kiadói munkássága mellett nevét szerzőként, társszerzőként vagy szerkesztőként, társszerkesztőként 51 könyv és szótár, 89 tudományos publikáció, 101 tudományos és 131 ismeretterjesztő előadás, valamint a magyar beszéd mesterséges előállítására körében fejlesztett 2 szabadalom is fémjelzi. Lenyűgöző szótárgyűjteményéből több mint 10 helyen rendezett szótárkiállítást könyvtárakban, közösségi házakban.

Kivette a részét az oktatásból is: az ELTE BTK Általános és alkalmazott nyelvészeti szakán, az ELTE TTK Informatikus szakán és a Szegedi Tudományegyetem Könyvtár szakán tartott többek között kurzusokat az általános lexikológia és lexikográfia, a számítógépes nyelvészet, a mesterséges beszéd-előállítás és a szaknyelvi terminológiai ismeretek témakörében.

Tagja több szakmai szervezetnek, így például a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak, az MTA Szótári Munkabizottságának és a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének.

Munkásságát több díjjal ismerték el: Akadémiai Ifjúsági Díj (1984), Braille Emlékérem (1996), Fitz József-díj (1999), Pro Cultura Hungarica díj (2000), Lőrincze Lajos-díj (2008), Albert herceg díj (2011).

Most pedig engedtessek meg, hogy egy a szótárhoz, a szótáríráshoz és a szótárírókhoz kapcsolódó, 3 pontból álló gondolatcsokorral gratuláljak ünnepeltünknek 70. születésnapja alkalmából.

2. A szótár egy nemzet első számú könyve, ami ANATOLE FRANCE francia író szerint feltűnő párhuzamot mutat a Bibliával (FRANCE 1921: 279): „... egy szótár a be-tűrendbe rendezett világegyetem. Ha jól meggondoljuk, a szótár maga a par excellence könyv. Minden más könyv benne van, csak ki kell azokat belőle nyerni. Mi is volt Ádám első ténykedése, amikor Isten megalkotta őt? A Teremtés könyve azt mondja, hogy először is megnevezte az állatokat. Vagyis mindenekelőtt egy természetrajzi szótárt készített.”¹

Ez az érdekes párhuzam elsősorban a két mű hasonló funkcionalitásán alapul. Az emberek mindkét, jól strukturált, terjedelmes művet azért szokták fellapozni, mert irányadó válaszokat várnak azoktól. Mindkettőt kétféleképpen lehet használni: folyamatos vagy megszakított olvasással. A Biblia folyamatos, irodalmi műként történő olvasása nem meglepő jelenség. A szótár egyvégtében, A-tól Z-ig való olvasása már furcsának tűnik, ám például Franciaországban XIV. Lajos korában ez még megszokott volt. A Bibliát és a szótárt is

¹ „...un dictionnaire c'est l'univers par ordre alphabétique. À bien prendre les choses, le dictionnaire est le livre par excellence. Tous les autres livres sont dedans : il ne s'agit plus que de les en tirer. Aussi quelle fut la première occupation d'Adam quand il sortit des mains de Dieu ? La Genèse nous dit qu'il nomma d'abord les animaux par leur nom. Avant tout il fit un dictionnaire d'histoire naturelle.”

mégis sokkal gyakrabban forgatjuk esetenként, megszakításokkal, szövegtöredékeként. Így nézve, a bibliai példabeszédek és a szótári szócikkek között is megállapítható egyfajta analógia. Önálló egységként is működhetnek, de természetesen korrelációs viszonyban állnak a Biblia vagy a szótár többi elemével.

A szótár azonban paradox módon nem csupán a betűrendbe rendezett világegyetem, hanem a rendezett rendezetlenség példajaként is említhető. A szótár strukturált halmazok összessége, a struktúra pedig mindig egyfajta rendet, rendezettséget, sorrendet tételez föl. A rendet, rendezettséget ógörögül, a filozófia anyanyelvén, két egymástól jól elkülönülő szó fejezte ki. Az egyik volt a *kozmosz*, az ember által észlelhető, őt körülvevő világegyetem a maga harmonikus elrendezettségében. Ez az elrendezettségi rend pedig egyfajta rendezetlenségből, a világ létrejötte előtti rendezetlen őállapotból, a káoszából született. A létrejövő abszolút rend megjelenésében valamilyen alkotás eredményének felel meg: Platon és a gnosztikusok filozófiájában ez volt az építőmester, a *demiurgosz*, Démokritosznál az atomok, a monoteizmusban az Isten, Georges Lemaître és követői elméletében az ősrobbanás.

Ehhez az abszolút renndhez kapcsolódik még egy másik elrendezési törekvés, görögül a *taxis*. Ez a szellem azon tevékenységére utal, ami abból a rendezetlenségből, konfüzióból, aminek a valóságot észleljük, képes az emberi gondolkodásnak, értelemnek megfelelő rendezettséget kialakítani a dolgok megnevezése, jelentéssel való felruházása révén. Ebből a perspektívából nézve tehát elrendezni annyit tesz, mint megnevezni és homogén rendezettséget adni a megnevezések halmazának. A nyelv és különösen a szókincs megfigyelhetően kaotikus voltára vonatkoztatva ez azt jelenti, hogy az egyetlen, komplex módon és szigorúan hierarchizált *taxis*, elrendezés és elrendezettség, amit a nyelvi szótárak nyújtanak, *demiurgoszi* természetű, amelyben az építőmester szerepét a lexikográfus tölti be. Ő próbál rendet teremteni a nyelv szókincsében, még annak árán is, hogy ez a rend például a szócikkek struktúráját tekintve időnként pragmatikai szempontból mesterségesnek, logikailag pedig inadekvátnak, vagyis rendezett rendezetlenségnek tűnhet a használó szemében. De talán éppen ez az alapja annak, hogy a szótár ne a nyelv szókincsének megkövült, emlékműszerű ábrázolása, hanem nyelvhasználatok, normák, elvek és rendek, elrendezések dinamikus, konfrontatív fóruma legyen.

3. Arra a kérdésre, hogy mi a *lexikográfia* definíciója, lehet azt válaszolni, hogy az a nyelvtudomány azon ága, amely számba veszi, majd adott elméleti és gyakorlati szempontok szerint a szótárnak nevezett könyvben rendszerezi, meghatározza, példák-kal illusztrálja egy nyelv szó- és kifejezőképességét, azok kaleidoszkopikus kombinációs lehetőségeit. A szótár egymást betűrendben követő, több ezer rövidebb-hosszabb „fejezete” – vagyis szócikke –, tömörített formában mutatja be a minket körülvevő világot, keretbe foglalja általános és szakszókincsünket, továbbá gondolkodásunkat is. E különleges könyv tehát nagyon sokféle ismeretanyagot felölelő, megbízható kulturális referencia, amely demokratikusan megosztja az emberi tudást mindenkivel, aki csak kíváncsi a benne tárolt hatalmas információhalmazra. Ugyanakkor KOSZTOLÁNYI DEZSŐ (1971: 87) arra is figyelmeztet, hogy „... nincs és nem lehet »teljes« szótár. A szótár csak kagyló, ezzel csak meregetünk a nyelv tengeréből”, mert „... a nyelv szakadatlanul ezer és ezer új lehetőséget teremt s mindegyikre a szótár nem felelhet. A nyelv végtelen. A szótár véges.” Köznapibb megfogalmazással élve: egy szótár írását nem lehet befejezni, csak abbahagyni.

4. A l e x i k o g r á f u s munkájáról sokan gondolhatják, hogy az ugyan hasznos, de időigényes és unalmas tevékenység. Valójában a lexikográfus számára nincs is érdekesebb és nagyobb megelégedettséget adó intellektuális munka, mint a szótárkészítés. E munka tárgya, a nyelv, oly átfogó és végtelen, hogy a szótárszerkesztés minden pillanata új és új, megoldásra váró izgalmas nyelvi problémákat, tisztázandó jelentésárnyalatokat, szemléltető példák kiválasztását hozza magával. A lexikográfus élete tehát elképzelhetetlen a nyelv, a szavak iránti emésztő szenvedély nélkül, mert tudja, hogy amikor a szavakat magyarázza, megvilágítja a múltat, de a jövőbe is tekint és értelmet ad a jelenünknek. Akárcsak az egykori felfedezők, kartográfusok, a lexikográfus is folyamatosan tájékozódik, nyitott szemmel és füllel jár, adatokat gyűjt, hogy elkészítse egy nyelv minél pontosabb, részletesebb szóhasználati térképét. Úgy is mondhatnánk, hogy érzékeli a szavak által keltett visszhangokat, hogy azután azokat betűvel leírhatta, szótárában megörökíthesse. Egyszóval a lexikográfus a nyelv radarja. Munkájának gyümölcse pedig a szavakhoz szóló szenvedélyes szerelmi vallomás, ami nem más, mint maga az elkészült szótár. Kiss Gábortól pedig az elmúlt évtizedek során sok ilyen szerelmi vallomást kaptunk szótárain keresztül, amiért köszönettel és hálával tartozik neki minden a szótárak iránt érdeklődő, azokat forgató használó.

Kedves Gábor! E gondolatok jegyében mondok neked köszönetet a közel 25 éves közös munkáért, sikerekért, a közben kialakult barátságért és kívánok neked erőt, egészséget, még sok kiváló szótárt és jó „hetvenkedést” az elkövetkező évekre. AD MULTOS ANNOS!

Hivatkozott irodalom

- FRANCE, ANATOLE 1921. *La Vie littéraire*. 2e série. Calmann-Lévy, Paris. 275–283. <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k202660v> (2025. 05. 08.).
- KOSZTOLÁNYI DEZSŐ 1971. Szótárak lapozgatok... In: *Nyelv és lélek*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. 87.

BÁRDOSI VILMOS
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Számunk szerzői

DR. BÁRDOSI VILMOS, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Romanisztikai Intézet, Francia Tanszék, bardosi.vilmos@btk.elte.hu – DR. BÁRTH M. JÁNOS, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, barth.janos@btk.elte.hu – BLASKOVICS ÁKOS, HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont, blaskovics.akos@nytud.hun-ren.hu – DR. BÓNA JUDIT, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszék, bona.judit@btk.elte.hu – DR. FARKAS TAMÁS, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, farkas.tamas@btk.elte.hu – DR. FEJES LÁSZLÓ, HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont, fejes.laszlo@nytud.hun-ren.hu – DR. FORGÁCS TAMÁS, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet, Magyar Nyelvészeti Tanszék, forgacs@hung.u-szeged.hu – DR. FÓRIS ÁGOTA, Károli Gáspár Református Egyetem, Magyar Nyelv-, Irodalom- és Kultúratudományi Intézet, Magyar Nyelvtudományi Tanszék, foris.agota@kre.hu – GULÁS MÁTÉ, HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont, gulas.mate@nytud.hun-ren.hu – DR. ISTÓK BÉLA, Selye János Egyetem, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, istokv@uj.s.sk – DR. KISS JENŐ, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, kistraba@gmail.com – DR. KOROMPAY KLÁRA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, korompay.klara@btk.elte.hu – DR. LŐRINCZ GÁBOR, Selye János Egyetem, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, lorinczg@uj.s.sk – DR. PARAPATICS ANDREA, Pannon Egyetem, Magyar és Alkalmazott Nyelvtudományi Intézet, Magyar Nyelvtudományi Tanszék, parapatics.andrea@htk.uni-pannon.hu – DR. RIXER ÁDÁM, Károli Gáspár Református Egyetem, Közjogi Intézet, Közigazgatási Jogi Tanszék, rixer.adam@kre.hu – DR. SURÁNYI BALÁZS, HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont; Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Angol-Amerikai Intézet, Elméleti Nyelvészet Tanszék, suranyi.balazs@nytud.hun-ren.hu – DR. SZILI KATALIN, Eperjesi Egyetem, Magyar Nyelv és Kultúra Intézete, szilikatalin5@gmail.com – DR. TÓTH SZILÁRD TIBOR, Tartui Egyetem, Narva College, Teacher Training Department, szilard.toth@ut.ee – WENDL DÁVID, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, wendl.david@btk.elte.hu.

A MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG SOROZATÁNAK KIADVÁNYAI

239. Forráskutatás, forráskiadás, tudománytörténet II. Tanulmánykötet. Szerk. Korompay Klára, Stemler Ágnes, Terbe Erika, C. Vladár Zsuzsa.
241. Benedek Gergely: Komlóska ruszin nyelvjárása.
242. Heltai János Imre: Nyelvcseré és a nyelvi tervezés lehetőségei Moldvában.
243. Zoltán András: Slavo-Hungarica.

A MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG NYELVEMLÉK-SOROZATA

A nyelvelmékek hasonmása és betűhű átírata bevezetéssel és jegyzetekkel

- Tihanyi Kódex. 1530–1532. 2007.
- Török Bálint deákjának, Martonfalvai Imrénének naplótöredéke (1555) és emlékirata (1585). 1986.
- Magyar nyelvű kortársi feljegyzések Erdély múltjából. Szamosközy István történetíró kézírata. XVII. század eleje. 1991.
- Kézíratos magyar nyelvtanok. Kolozsvári Grammatika. Fejérvári Sámuel: Institutiones. XVII. és XVIII. század. 1998.
- Terbe Erika: Batthyány Ferencné Svetkovics Katalin levelei. 1538–1575. Régi Magyar Levéltár 3. (DVD-melléklettel). 2010.
- Dömötör Adrienne – Varga Mónika szerk.: „Könyörüljön tenagyságtok rajtunk!” 50 irat a XVI. századi jobbágylevelezésből. Eckhardt Sándor kiadásának felhasználásával. Magyar Nyelvtudományi Társaság – Magyar Nemzeti Levéltár, 2018.

A TÁRSASÁGNÁL KAPHATÓ EGYÉB KIADVÁNYOK

A teljes lista olvasható a Társaságunk honlapján: www.mnyt.hu

- A Magyar Nyelv egyes régi példányai (1914-től).
- A romániai magyar nyelvjárások atlasza. I–XI. kötet. Az anyagot gyűjtötte és a kéziratot összeállította: Murádin László. Szerk. Juhász Dezső. 1995–2010.
- Szabó T. Attila erdélyi történeti helynévgyűjtése. Közéteszük Hajdú Mihály és munkatársai. 1–10.
- Mazurka Károly: Szuhogyi palóc tájszótár. Szerk. N. Fodor János. 2008.
- Szathmári István: A Magyar Nyelvtudományi Társaság története (1904–2005). Magyar Nyelvtudományi Társaság – Tinta Könyvkiadó. 2015.
- Farkas Tamás – Slíz Mariann szerk.: Magyar névkutatás a 21. század elején. Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet. 2015.
- Bölcskei Andrea – Farkas Tamás – Slíz Mariann szerk.: Magyar és nemzetközi névtani terminológia / Hungarian and International Onomastic Terminology. International Council of Onomastic Sciences – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Uppsala–Budapest. 2017.
- Slíz Mariann: Személynévtörténeti vizsgálatok a középkori Magyarországról. 2017.
- Slíz Mariann: Anjou-kori személynévtár (1343–1359). 2017.
- Vargha Fruzsina Sára: A nyelvi hasonlóság földrajzi mintázatai. Magyar nyelvjárások dialektometriai elemzése. 2017.
- Bárth M. János: Név földrajzi térképlapok Erdélyből. A helynévadás területi variabilitása a történeti adatok tükrében. 2018.
- Haader Lea – Juhász Dezső – Korompay Klára – Szentgyörgyi Rudolf – Terbe Erika – Vladár Zsuzsa szerk.: Forráskutatás, forráskiadás, tudománytörténet III. 2019.
- Farkas Tamás – Slíz Mariann szerk.: Tulajdonnevek és szótárak. 2020.